

## Volby

Jít volit je nejběžnějším projevem **politické participace**. Volby jsou nejdůležitějším demokratickým způsobem obsazování funkcí a úřadů k tomu oprávněnou skupinou osob, které označujeme termínem \_\_\_\_\_. Volby zaručují základní demokratické principy: demokratickou kontrolu, všeobecnou účast, politickou rovnost a většinovou vládu. Volby se konají na různých úrovních – volí se třídní samospráva, výbor rodičů školy, předseda politické strany, generální tajemník OSN, papež nebo místní zastupitelstvo. V politice rozlišujeme několik druhů voleb – **parlamentní, prezidentské, komunální** (volby do obecních zastupitelstev), **krajské**, v posledních letech nejnověji **volby do Evropského parlamentu**.

Volby se jako procedura poprvé objevily v antickém Řecku, kde však sloužily k hlasování o jednotlivých návrzích a o osudu jednotlivců (tzv. ostrakismus neboli střepinový soud). Na konci 18. století bylo hlasování zavedeno v ústavách např. USA, Polska a Francie.

U každého typu voleb je potřeba znát: kdo a jakým způsobem navrhuje kandidáty, kdo může být kandidátem, kdo všechno jsou voliči, jaký je volební řád (např. kolik hlasů je potřeba ke zvolení, v kolika kolech volba probíhá apod.) a jaký je způsob sčítání hlasů.

Pro občany daného státu jsou nejdůležitější volby do zákonodárního sboru. Pravidelné parlamentní volby plní několik **funkcí**:

- umožňují pokojnou změnu vlády (pokojné řešení společenských problémů),
- slouží k výběru politických elit a jejich *legitimizaci* (oprávnění, zmocnění k funkci),
- vyjadřují mínění voličů (např. volby v Srbsku v roce 2007, v nichž zvítězily proevropské strany, měly zároveň podobu *referenda o směřování země*),
- jsou prostředkem *tzv. politické socializace*,
- zahrnují zpětnou vazbu (volební kampaň slouží jako dialog mezi voliči a vládou).

Konání voleb ovšem není ve všech zemích samozřejmostí. Stále existují nedemokratické státy (např. Bělorusko), kde se sice volby konají, ale nejsou svobodné a soutěživé – fakticky mají pouze navodit zdání, že boj o moc v zemi opravdu probíhá. Tak probíhaly volby i v komunistických zemích, kde se sice volby konaly, všechny strany ale měly své kandidáty na jediné kandidátní listině (kontrolované vládnoucí stranou), a neexistovala tak možnost výběru. I přes rozšíření **volebního práva** však není automatické, že volby jsou **svobodné, všeobecné, rovné a tajné** (charakteristické znaky voleb v demokratických zemích).

1. Přiřaď k jednotlivým popisům charakteristický znak demokratických voleb:

	Občan má svobodnou volbu mezi politickými subjekty (stranami), nepodléhá vnějšímu přinucení.
	Každý občan má stejný počet hlasů, které mají stejnou váhu.
	Aktivní i pasivní volební právo mají všichni občané po dovršení stanovené věkové hranice. Malá omezení jsou stanovena zákonem.
	Neexistuje kontrola hlasování, volič nemusí zveřejnit, koho volí.



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,  
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání  
pro konkurenceschopnost



## INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

V souvislosti s volbami rozlišujeme volební právo aktivní a pasivní. **Aktivní volební právo** je právo občanů volit si své zástupce. Věková hranice je ve většině zemí stanovena na 18 let věku. **Pasivní volební právo** znamená, že sami můžeme být do funkcí zvoleni. Věková hranice je rozdílná podle funkce.

2. Zjistěte v Ústavě ČR, jaká je věková hranice u:
  - a) poslanců –
  - b) senátorů –
  - c) prezidenta –

Podle toho, koho máme právo volit, rozlišujeme přímou a nepřímou volbu. **Přímá volba** znamená, že volíme přímo své zástupce (v ČR tam například volíme senátory). U **nepřímé volby** existuje mezi voliči a zvoleným kandidátem mezičlánek (v ČR volba prezidenta na společné schůzi Poslanecké sněmovny a Senátu, volba prezidenta v USA pomocí tzv. sboru volitelů).

3. Přečtěte si úryvek a vypracujte úkoly:

**Místopředseda strany Věci veřejné Jarolím chce omezit volební právo** (PRAHA, 22. 08. 2011, převzato z [www.mediafax.cz](http://www.mediafax.cz))

*Stanovisko zveřejnil v pondělí na webu VV, reagoval na možnost rozšíření volebního práva pro šestnáctileté děti. "Rozšíření volebního práva touto cestou nepodporuji. Naopak bych celkově volební právo omezil jen na ty lidi, kteří platí daně, respektive neodmítají pracovat a podílet se na společenském systému," prohlásil místopředseda VV.*

*Obdobný systém by pak měl podle jeho názoru fungovat i v případě seniorů. "Volebním právem by disponovali ti, kteří se po většinu svého života podíleli na tvorbě domácího produktu," doplnil Jarolím. Umožnit volit šestnáctiletým nechce ani místopředseda VV Milan Štoviček. "Volební právo je jedním z hlavních atributů plnoletosti jedince a s tím spojené způsobilosti k právním úkonům a nabytím plné zodpovědnosti za svou osobu. Pokud tedy je hranice plnoletosti stanovena v našem právním řádu 18 let, pak by stejná hranice měla být zachována pro aktivní volební právo," uvedl na stránkách strany.*

*Opačný názor však zastává politolog a člen VV Stanislav Antal: "Právo volit může u šestnáctiletých zvrátit nezáměr a neinformovanost a vést k jejich aktivnějšímu zapojení do veřejného života. Když mohou být lidé v tomto věku legálně zaměstnaní a podílet se tak na domácím hospodářství placením daní, proč by neměli mít i právo volit?"*

*"Názor je krajně pravicový, ve většině demokratických států by byl považován za extremistický. Nepřekvapuje mě, že názor přichází z Věcí veřejných. Strana byla vždy populistická a zastává názory, které nemají s demokratickým režimem nic společného," reagoval na stanovisko Jarolíma politolog Jiří Pehe.*

- a) Souhlasíte s návrhem politika Jarolíma, aby se omezilo volební právo?
- b) Myslíte si, že snižování věkové hranice pro aktivní volební právo znamená posilování demokracie?
- c) Posuďte, jaké výhody či nevýhody by taková změna přinesla.

Použitá literatura:

DAVID, R. *Politologie. Základy společenských věd*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2000.

KOL. AUT. *Společenské vědy pro střední školy. 2. díl*. Brno: Didaktis, 2010.

<http://www.mediafax.cz/politika/3270208-Mistopredseda-strany-Veci-verejne-Jarolim-chce-omezit-volebni-pravo>